

Dumnezeu Își aduce aminte de legământul Său (Exodul 2:23-25)

Autorul revine acum la relatarea evenimentelor din Egipt. El dorește să-l informeze pe cititor că Dumnezeu nu Și-a uitat poporul acolo. De fapt, Dumnezeu nu numai că Își amintește de evrei, ci El Își aduce aminte și de promisiunea pe care o făcuse patriarhilor cu atâtea sute de ani în urmă. Domnul este pe cale să-Și împlinească promisiunile legământului încheiat cu Avraam, Isaac și Iacov.

2:23. După multă vreme, împăratul Egiptului a murit; și copiii lui Israel gemeau încă din pricina robiei și scoteau strigăte deznădăjduite. Strigătele acestea, pe care li le smulgea robia, s-au suit până la Dumnezeu.

Între relatarea precedentă a gestului lui Moise de a le salva pe femeile madianite și ceea ce urmează apare un interval de timp. Textul nu spune exact cât a durat această perioadă de timp. Totuși, în alte părți din Scriptură găsim anumite indicii care ne ajută să dezlegăm misterul. În primul rând, Biblia ne spune că Moise a trăit 120 de ani (Deuteronom 34:7), iar viața sa poate fi împărțită în trei segmente a câte patruzeci de ani. Prima parte a vieții lui a fost cea petrecută în Egipt, până în momentul în care, la patruzeci de ani "... i-a venit în inimă dorința să cerceteze pe frații săi, pe fiii lui Israel" (Faptele Apostolilor 7:23; vezi Exodul 2:11). Apoi Moise a fost obligat să fugă din Egipt în Madian, unde avea să-și petreacă următorii patruzeci de ani (Faptele Apostolilor 7:30). La sfârșitul acestei perioade, s-a întors în Egipt și s-a înfățișat înaintea lui Faraon la vârsta de optzeci de ani (Exodul 7:7). Etapa finală a vieții sale

și-a petrecut-o conducând poporul Israel în călătoriile lor prin pustiu, care au durat patruzeci de ani (Numeri 14:33-34). În consecință, intervalul de timp dintre prima sosire a lui Moise în Madian (Exodul 2:15) și această afirmație introductivă din versetul 23 a fost de patruzeci de ani!

Trebuie remarcat faptul că numărul patruzeci în Biblie simbolizează de multe ori o perioadă de necazuri și încercări. Așa de exemplu, când ploaia a căzut pe pământ în vremea lui Noe, ea a durat patruzeci de zile (Geneza 7:17); Goliat a batjocorit pe poporul Israel în fiecare dimineață și seară timp de patruzeci de zile (1 Samuel 17:16); iar când a fost ispitit de diavolul, Mântuitorul a postit timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Astfel că viața lui Moise poate fi privită ca suma a trei perioade de câte patruzeci de ani de încercări în Egipt, în Madian și în pustiu.

Cândva pe parcursul acestei perioade de patruzeci de ani, împăratul Egiptului, cel care încercase să-l omoare pe Moise (Exodul 2:15), a murit. Era un eveniment important, deoarece astfel avea să se deschidă drumul pentru întoarcerea lui Moise în Egipt. După cum i-a spus Domnul mai târziu profetului: "Du-te, întoarce-te în Egipt: căci toți cei ce umblau să-ți ia viața au murit" (Exodul 4:19).

Acum, deși un alt Faraon domnește în Egipt, evreii se află sub asuprire cumplită. Ei reacționează în două feluri. În primul rând, "gem" sau "suspină", din pricina robiei. Cartea Proverbe ne spune că atunci când stăpânește cel rău, poporul geme (Proverbe 29:2). În al doilea rând, poporul strigă către "Dumnezeu". Observați că nu este folosit aici numele Domnul, deoarece acest nume nu este revelat până în capitolul următor. Aici găsim numele mai general de *Elōhîm*.

2:24. Dumnezeu a auzit gemetele lor și Și-a adus aminte de legământul Său făcut cu Avraam, Isaac și Iacov.

Ideea că Dumnezeu Și-a adus aminte de legământul încheiat

cu patriarhii nu se referă la o simplă amintire. Termenul în ebraică poartă cu sine și semnificația unei acțiuni întreprinse în baza acestei amintiri. Astfel, aici se subliniază ideea că Dumnezeu nu Și-a amintit doar de promisiunile făcute patriarhilor în cadrul legământului, ci și de dispoziția Lui de a-Și împlini aceste promisiuni.

Când Dumnezeu a încheiat legământul cu Avraam, una din promisiunile de bază a fost aceea a eliberării evreilor dintr-o țară străină. Domnul a făcut această profeție lui Avraam, ratificând astfel legământul: "Să știi hotărât că sămânța ta va fi străină într-o țară care nu va fi a ei; acolo va fi robită și o vor apăsa greu, timp de patru sute de ani. Dar pe neamul căruia îi va fi roabă, îl voi judeca Eu: și pe urmă va ieși de acolo cu mari bogății" (Geneza 15:13-14). Exodul reprezintă împlinirea acestei promisiuni a salvării pe care Dumnezeu i-a făcut-o lui Avraam cu multe secole în urmă.

2:25. Dumnezeu a privit spre copiii lui Israel și a luat cunoștință de ei.

În această afirmație de sinteză aflăm că "Dumnezeu a privit spre copiii lui Israel și a luat cunoștință de ei". Verbul "a cunoaște" în ebraică are o semnificație mult mai largă decât simpla cunoaștere sau înțelegere intelectuală. De multe ori el înseamnă a avea o relație intimă cu cineva sau cu ceva. Spre exemplu, atunci când Biblia vorbește despre relația sexuală în urma căreia se naște un copil, ea folosește de multe ori acest verb. Geneza 4:1 se traduce literal în felul următor: "Adam a cunoscut-o pe nevastă-sa, Eva; ea a rămas însărcinată și a născut..." Relația personală dintre Dumnezeu și cel neprihănit este privită ca o relație de cunoaștere (vezi Psalmul 1:6; Ieremia 24:7). Scopul acestui verset este să sublinieze faptul că Dumnezeu nu este indiferent față de poporul Său, ci El le cunoaște chinurile, suspinele și gemetele. Dumnezeu cunoștea în detaliu situația poporului Israel.

Aplicație

Cât de liniștitor este să știi că Dumnezeu nu Își uită poporul și nici promisiunile pe care i le-a făcut! El este totodată aproape de poporul Său. Păstrează o relație personală apropiată cu ei și rămâne aproape de ei. El cunoaște cu adevărat și în detaliu ceea ce suferă poporul Lui, fie ele încercări, suferințe sau ispite.

Cartea Evrei ne spune că aceasta este lucrarea lui Cristos: "Prin urmare, a trebuit să Se asemene fraților Săi în toate lucrurile, ca să poată fi, în ce privește legăturile cu Dumnezeu, un mare preot milos și vrednic de încredere, ca să facă ispășire pentru păcatele norodului. Și prin faptul că El Însuși a fost ispitit în ceea ce a suferit, poate să vină în ajutorul celor ce sunt ispitiți" (Evrei 2:17-18). Și același autor afirmă mai apoi: "Căci n-avem un Mare Preot care să n-aibă milă de slăbiciunile noastre; ci Unul care în toate lucrurile a fost ispitit ca și noi, dar fără păcat. Să ne apropiem dar cu deplină încredere de scaunul harului, ca să căpătăm îndurare și să găsim har, pentru ca să fim ajutați la vreme de nevoie" (Evrei 4:15-16).

Dumnezeul Bibliei nu este distant sau departe de biserica Sa. Deismul nu este o opțiune pentru poporul lui Dumnezeu. El este aproape de poporul Lui, conducând universul spre binele lor și spre gloria Sa.

Teofania rugului aprins (Exodul 3:1-22)

Exodul 2 a demonstrat că Dumnezeu a început să ia deja atitudine împotriva condiției groaznice a poporului Său, ridicând un eliberator la curtea lui Faraon. Profetul acesta este obligat apoi să fugă în Madian pentru o altă perioadă de pregătire în vederea eliberării viitoare a evreilor din Egipt. Mâna lui Dumnezeu este vizibilă, conducând toate evenimentele spre scopurile Lui. Acum intervine pasul următor în procesul de eliberare a poporului Israel: chemarea și trimiterea lui Moise. Întâlnirea menționată în capitolul 3 poate fi împărțită în trei secțiuni: revelația rugului aprins (3:1-6); chemarea lui Moise (3:7-10); dialogul dintre Dumnezeu și Moise (3:11-22).¹²

3:1. Moise păștea turma socrului său Ietro, preotul Madianului. Odată a mânat turma până dincolo de pustie și a ajuns la muntele lui Dumnezeu, la Horeb.

Ni se spune acum care era ocupația lui Moise în deșert, anume aceea de păstor în slujba socrului său. El a ajuns din poziția de membru al familiei regale în Egipt, unde era cunoscut ca fiul fiicei lui Faraon, în postura de simplu păstor la oi. Pentru Moise lucrul acesta trebuia să fi fost foarte umilitor, deoarece egiptenii disprețuiau păstoritul ca ocupație. Iosif afirmă că "toți păstorii sunt o urâciune pentru egipteni" (Geneza 46:34). Astfel, Moise, despre care se spune în Faptele Apostolilor 7:22 că "a învățat toată înțelepciunea egiptenilor", este smuls de la curtea regală din Egipt și ajunge pe cealaltă parte a unui munte deșertic, unde are grijă de oi.

În ochii oamenilor, care judecă după lucrurile firii pământești, Moise este, în această etapă a vieții sale, un personaj tragic. Și-a pierdut puterea și autoritatea, renumele și bogățiile. Iar acum face o muncă dintre cele mai umilitoare pe un tărâm sterp! Dar în ochii lui Dumnezeu, autoritatea și puterea omenească, bogățiile și faima sunt doar pleavă pe care o spulberă vântul. Iată aici un sărman păstor care va fi, într-o bună zi, eliberatorul lui Israel. De fapt, această muncă josnică este o pregătire pentru slujba de păstorire a turmei Domnului.

Moise se apropie de muntele "Horeb". Unii au încercat să susțină că Horeb nu este Muntele Sinai, ci un alt munte din apropiere. Alții spun că numele acesta reprezintă tot lanțul muntos din care făcea parte și Muntele Sinai. Cel mai probabil este că Horeb era un alt nume pentru Muntele Sinai și că cele două nume erau folosite alternativ (vezi 3:12).

3:2. Îngerul Domnului i S-a arătat într-o flacără de foc, care ieșea din mijlocul unui rug. Moise s-a uitat; și iată că rugul era tot un foc și rugul nu se mistuia deloc.

La muntele lui Dumnezeu, Moise este martor la o scenă fantastică: el vede un tufiș în flăcări, dar care nu se consuma. Scriitorul folosește aici două participii: "rugul ardea ... dar rugul nu se consuma". Aceste participii redau în ebraică o acțiune continuă; cu alte cuvinte, tufișul continua să ardă, dar nu se consuma.

Tufișul care ardea era cu adevărat o priveliște extraordinară, una cu care palatul lui Faraon nu ar fi putut rivaliza niciodată. Dar care este semnificația acestei imagini? De ce a folosit-o Dumnezeu în chemarea lui Moise? În primul rând, probabil că ea reflecta situația poporului lui Dumnezeu la acea vreme. Evreii erau în cuptorul Egiptului, dar Dumnezeu nu îngăduia ca ei să fie nimicți. În al doilea rând, probabil că tufișul era o ilustrație a modului în care Domnul avea să se ocupe de evrei în Egipt: El avea să purifice poporul în Egipt, dar fără a permite nimicirea sa. În ultimul rând, imaginea putea semnifica pur și simplu

prezența lui Dumnezeu. În cartea Exodul, focul este adeseori semnul prezenței lui Dumnezeu în mijlocul poporului Său (vezi Exodul 13:21; 14:24; 19:18; și mai ales 24:17, care spune că "Înfățișarea slavei Domnului era ca un foc mistuitor").¹³

Dar și mai măreață decât priveliștea tufișului arzând este apariția "Îngerului Domnului" în flăcări- literalmente, "într-o flacără de foc". Cine este acesta? În pasajul de față, Îngerul Se identifică El Însuși cu Dumnezeu și vorbește ca și cum ar fi Dumnezeu (3:4). Scriptura face această identificare în altă parte (vezi Judecători 13:17-22). Unii comentatori susțin că Îngerul Domnului este cea de-a doua Persoană din Sfânta Treime, Cristos preîncarnat. John Calvin spune: "Haideți să descoperim însă cine era acest Înger ... Primii învățători ai bisericii au înțeles pe bună dreptate [că El era] Fiul Etern al lui Dumnezeu în slujba Sa de Mijlocitor. "

3:3. Moise a zis: "Am să mă întorc să văd ce este această vedenie minunată și pentru ce nu se mistuie rugul."

Moise este intrigat de ceea ce vede. El decide să "se întoarcă" și să se uite mai de aproape la tufișul arzând. Verbul "a se întoarce" are atașată particula ebraică *na'*, folosită pentru accentuare. Ea indică puterea hotărârii lui Moise de a se apropia de locul cu pricina. Cele mai multe traduceri moderne nu traduc această particulă, dar ar fi o soluție potrivită de a-i atribui corespondentul "într-adevăr".

Expresia "vedenie minunată" provine direct din verbul "a vedea" folosit în această propoziție. În original el este cuvântul de bază pentru "vedere / apariție / înfățișare". Cu toate acestea, el e folosit pentru a indica prezența unui fenomen extraordinar, cum ar fi norul slavei de deasupra cortului (Numeri 9:15) sau serafimul (Ezechiel 1:14). În această ordine de idei, tufișul arzând trebuie privit ca un eveniment supranatural, ca o întâmplare unică ce trebuia să îi capteze atenția lui Moise.

3:4. Domnul a văzut că el se întoarce să vadă; și Dumnezeu l-a chemat din mijlocul rugului și a zis: "Moise! Moise!" El a răspuns: "Iată-mă!"

Autorul folosește în acest pasaj două nume pentru Dumnezeu: "Yahweh" (DOMNUL) și "Elohim" (Dumnezeu). Folosirea ambelor apelative în același verset implică faptul că presupusa împărțire a textului în funcție de sursele care folosesc nume diferite pentru Dumnezeu este o teorie falsă.¹⁴ Numele ebraic al lui Dumnezeu scris în patru litere, Domnul, nu îi fusese descoperit încă lui Moise și de aceea Elohim este cel care îi vorbește din rugul aprins.

Repetarea numelui lui Moise are scopul accentuării. Ea îl avertizează pe acesta că se apropie de un loc sfânt, sacru. O astfel de chemare în Scriptură indică de multe ori că urmează un dialog cu Dumnezeu. Vezi, de exemplu, chemările pe care Dumnezeu le adresează lui Avraam în Geneza 22:11 și lui Iacov în Geneza 46:2.

Moise răspunde chemării cu "Iată-mă!" sau, mai exact: "Aici sunt!" Replica sa exprimă disponibilitatea și dorința sa de a asculta și de a se supune. E semnificativ faptul că atât Avraam, cât și Iacov au răspuns exact în același fel în versetele amintite mai sus.

3:5. Dumnezeu a zis: "Nu te apropia de locul acesta; scoate-ți încălțăminte din picioare, căci locul pe care calci este un pământ sfânt."

Chemarea lui Dumnezeu începe cu o poruncă prohibitivă: "Nu te apropia." Negativul folosit aici alături de un verb la imperfect în ebraică tinde să reflecte o nuanță de urgență.¹⁵ Prin această construcție, Dumnezeu îl avertizează din nou pe Moise că trebuie să aibă mare grijă și să fie imediat foarte atent.

Interdicția este urmată de o poruncă pozitivă: "Scoate-ți încălțăminte." Verbul de aici este la imperativ. Această poruncă mai este folosită o singură dată în Iosua 5:15, atunci când Căpetenia armatei Domnului îi spune lui Iosua să se descalțe. În Orientul Apropiat din

vechime și în vremea Vechiului Testament, acest gest era un semn de smerenie și reverență în fața cuiva superior.

Textul ne mai spune că Moise primește porunca de a-și scoate încălțăminte pentru că stă pe "pământ sfânt". Termenul pentru sfânt, *qōdēsh*, înseamnă "pus deoparte, neobișnuit, unic". Vechiul Testament ne învață că un loc poate fi sfânt doar ca urmare a prezenței lui Dumnezeu, prin apariția, într-o teofanie, a celui Atotputernic. Așa, de exemplu, Muntele Sinai era sfânt doar datorită prezenței lui Dumnezeu pe vârful acestui munte. Această concepție era diferită de concepțiile altor popoare, care credeau că anumite locuri sau obiecte sunt sfinte în sine, adică în și prin ele însele.¹⁶

3:6. Și a adăugat: "Eu sunt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov." Moise și-a ascuns fața, căci se temea să privească pe Dumnezeu.

Dumnezeu Se descoperă în acest moment. El afirmă că este același Dumnezeu care li S-a înfățișat patriarhilor și i-a chemat să-L urmeze. Această declarație de continuitate are scopul de a reaminti promisiunile pe care Dumnezeu le-a făcut patriarhilor, promisiuni că El va încheia un legământ cu națiunea evreilor și că o va elibera dintr-o țară care nu va fi a ei; acolo va fi robită și o vor apăsa greu, timp de patru sute de ani (Geneza 15:13).

Epitetul "Dumnezeul tatălui tău" este o denumire obișnuită în vechime în Orientul Apropiat și reflectă o relație specială, unică între o persoană și divinitatea.¹⁷ Observați că în textul nostru se folosește singularul "tatălui". De aici înainte, expresia va apărea aproape de fiecare dată la plural, "Dumnezeul părinților voștri". Motivul acestei schimbări este că după această revelație față de Moise, formula se aplică la relația dintre Dumnezeu și poporul Israel.

Moise răspunde la revelarea de Sine a lui Dumnezeu acoperindu-și fața. Reacția este tipică oamenilor din Biblie (Deuteronom 7:20; Iov 13:20) și chiar ființelor îngerești (Isaia 6:1-3). Confruntat cu

prezența și sfințenia lui Dumnezeu, personajul biblic credea că va muri datorită propriei lipse de sfințenie (Judecători 13:22).

Exact acest verset este citat de Isus în discuția cu Saducheii despre validitatea învierii (Marcu 12:26). Argumentul Său este că Dumnezeu care i-a apărut lui Moise în rugul aprins este Dumnezeu celor vii și nu al celor morți. La rug, Domnul a pretins că este Dumnezeu patriarhilor, deși aceștia erau morți de ceva vreme. În consecință,¹⁸ aceștia trebuiau să fie încă vii sau să aibă speranța vieții prin înviere.

3:7. Domnul a zis: "Am văzut asupra poporului Meu, care este în Egipt, și am auzit strigătele pe care le scoate din pricina asupritorilor lui; căci îi cunosc durerile."

Dumnezeu vorbește despre situația prezentă a poporului Său în Egipt. El afirmă: "Am văzut". În original, fraza este o construcție ce include un joc de cuvinte: infinitivul absolut al lui "a vedea" apare împreună cu forma verbală finită derivată din aceeași rădăcină.¹⁹ O traducere cuvânt cu cuvânt ar suna în genul "Văzând, am văzut". În acest fel, construcția are puterea de amplificare și subliniere. Cu alte cuvinte, textul transmite ideea că Dumnezeu este cu adevărat și în mod real conștient de situația lui Israel.

Faptul că Dumnezeu cunoaște starea poporului Israel reiese cu claritate și din folosirea de către autor a unui chiasm. În ebraică, el arată în felul următor:

Am văzut	asuprirea poporului Meu	
Strigătele pe care le scoate		am auzit

Un chiasm este un tip de paralelism ebraic care subliniază o idee prin repetiție, folosind inversarea ordinii cuvintelor.

Răspunsul Domnului la încercările lui Israel este, cuvânt cu

cuvânt, "îi cunosc durerile." În primul rând, observați că referirea la evrei se face la modul singular, reflectând probabil unitatea prin legământ a poporului lui Dumnezeu. Cuvântul folosit pentru durerea suferită de Israel este folosit în Scripturi atât pentru suferința fizică, cât și pentru cea sufletească. Într-adevăr, evreii sunt abuzați fizic din cauza dificultății muncii de la câmp (1:11) și suferă și spiritual și emoțional ca urmare a asupririi și privării de libertate.

Dumnezeu spune "cunosc". După cum am remarcat deja în comentariul asupra versetului din Exodul 2:25, verbul ebraic indică mai mult decât o simplă luare la cunoștință a cererilor israeliților; el reflectă o cunoaștere intimă. De exemplu, citim că "Adam a cunoscut-o pe nevastă-sa Eva; ea a rămas însărcinată ..." (Geneza 4:1). Dumnezeu spune despre Israel: "Eu te-am cunoscut în pustie" (Osea 13:5). Ambele sunt exemple în care verbul reflectă o intimitate profundă și nu o simplă cunoaștere în plan mental.

3:8. M-am coborât ca să-l izbăvesc din mâna egiptenilor și să-l scot din țara aceasta și să-l duc într-o țară bună și întinsă, într-o țară unde curge lapte și miere, și anume, în locurile pe care le locuiesc canaanii, hetii, amoriții, fereziții, heviții și iebusiții.

Domnul afirmă acum că va interveni și va lua apărarea poporului Său asuprit. Verbul "a se coborî" este o expresie antropomorfică uzuală care înseamnă că Dumnezeu intervine în mod special într-o situație (vezi Geneza 11:5 referitor la turnul Babel). Planul lui Dumnezeu este de a-i elibera pe evrei din "țara aceasta", adică din Egipt, și de a-i aduce într-o altă "țară". Această țară promisă este descrisă în trei feluri.

În primul rând, ea este "bună și întinsă". Faraon descrieseră ținutul Gosen, unde se aflau evreii la ora respectivă, ca o țară bună (Geneza 47:6), dar niciodată nu spusese că este întinsă sau încăpătoare. De când se stabiliseră prima dată aici, evreii se înmulțiseră mult și, de aceea, spațiul limitat din Gosen le părea deja, probabil, prea mic. Pentru

un popor semi-nomad, cu cât țara este mai mare, cu atât sunt mai mari binecuvântările.

În al doilea rând, este "o țară unde curge lapte și miere". Este prima dată când Scriptura folosește această descriere a țării promise. Ea devine o expresie frecventă în Vechiul Testament (vezi, de exemplu, Exodul 13:5; 33:3; Leviticul 20:24; Numeri 13:27; 14:8; 16:13; etc.).²⁰ Scrierile egiptene caracterizează și ele Palestina ca fiind o țară îmbelșugată, fertilă. Într-un limbaj asemănător celui biblic, *Istoria lui Sinuhe* descrie un teritoriu al Palestinei ca fiind "... o țară bună ... mierea era din belșug ... cirezile de vite erau nenumărate". În mod ironic, Egiptul însuși pare să fi fost bine cunoscut în antichitate pentru rezervele sale de lapte și miere.²¹

În al treilea rând, este țara unde "locuiesc canaaniții, hetitii, amoriții, fereziții, heviții și iebusiții". Lista popoarelor păgâne e o formulă repetată adeseori în Biblie. Geneza 15:18-21 furnizează prima listă a popoarelor care ocupau Țara Promisă (zece națiuni). Numărul popoarelor din formulă se schimbă de la un citat la altul, dar motivul este necunoscut. Scopul acestei formule este de a demonstra că Dumnezeu va lucra cu putere pentru a-i alunga pe păgâni și a da țara evreilor. Aceștia va trebui să depindă de El. În plus, faptul că în prezent locuiesc acolo șase popoare înseamnă că țara este suficient de întinsă pentru a-i găzdui pe evrei.

3:9. Iată că strigătele israeliților au ajuns până la Mine și am văzut chinul cu care îi chinuiesc egiptenii.

Efectul acestui verset este același cu al versetului 7. El are și rolul de a accentua. De exemplu, începutul versetului spune: "Iată că strigătele ..."; adăugarea cuvântului "iată" are rolul de a sublinia acțiunea descrisă. A doua jumătate a versetului conține un acuzativ înrudit: "am văzut chinul cu care îi chinuiesc egiptenii." Substantivul "chin" derivă din verbul "a chinui": această construcție gramaticală subliniază și ea intensitatea situației.

Deoarece versetul 9 este de fapt o repetare a versetului 7, el ar trebui considerat ca o *inclusio*, sau ca o temă repetitivă care introduce și încheie în același timp prima parte a discuției dintre Dumnezeu și Moise, incluzând astfel întregul. Cu alte cuvinte, declarația lui Dumnezeu cu privire la cunoașterea situației rușinoase în care se afla Israel mărginește aceste propoziții de început ale conversației.

3:10. Acum, vino, Eu te voi trimite la Faraon și vei scoate din Egipt pe poporul Meu, pe copiii lui Israel.

În secțiunea următoare a discursului ținut de Dumnezeu lui Moise aflăm ce urmează să facă Dumnezeu cu privire la situația grea a poporului Israel. Acesta este punctul central sau esența episodului cu rugul aprins - chemarea lui Moise. Moise este cel pe care Dumnezeu l-a ales pentru a elibera pe poporul Israel din țara Egiptului, din lanțuri. Și tot el îi va conduce spre țara Canaan. Chemarea adusă de Dumnezeu lui Moise nu ia forma unei întrebări, ca și cum Moise ar avea posibilitatea să aleagă. Ea are forma unei porunci, un imperativ în ebraică: "Acum, du-te!" Prin voia divină, Moise a fost ales să păstorească poporul Israel, scoțându-l din țara întunericului în pustiu și conducându-l spre țara promisă. În original, acest verset conține și un al doilea imperativ care nu este prezent în traducere. Versetul sună de fapt astfel: "Eu te voi trimite la Faraon. Scoate ...!" (în rădăcina Hiphil). Prin urmare, nu există nici o umbră de îndoială cu privire la sarcina pe care Moise o va avea când se va întoarce în Egipt.

3:11. Moise a zis lui Dumnezeu: Cine sunt eu, ca să mă duc la Faraon și să scot din Egipt pe copiii lui Israel?

Versetul ne arată prima reacție a lui Moise la chemarea lui Dumnezeu. Poate ne-am fi așteptat ca răspunsul lui să fie altul, mai apropiat de răspunsul altor profeți care au spus "Iată-mă, trimite-mă!"

(Isaia 6:8). Dar Moise se întreabă în prezența lui Dumnezeu: "Cine sunt eu?" Mulți comentatori spun că Moise dă dovadă aici de smerenie, că în comparație cu sfințenia lui Dumnezeu el este un nimic și de aceea nu e omul potrivit pentru a-L reprezenta pe Dumnezeu înaintea lui Faraon.²² El își proclamă nevrednicia de a duce la îndeplinire o îndatorire atât de măreață.

Nu sunt convins însă că smerenia este elementul central al gestului interogativ al lui Moise față de Dumnezeu. După cum vom vedea în capitolele 3 și 4 ale Exodului, Moise se îndoiește în mod repetat de misiunea și de capacitatea sa de a-L sluji pe Dumnezeu ca instrument al eliberării (vezi 3:13; 4:1, 10, 13). E mai probabil că Moise se teme din cauza experiențelor sale anterioare din Egipt și mai ales datorită hotărârii date de Faraon ca Moise să fie omorât. De aceea, îi venea greu să accepte această chemare.

Atitudinea lui Moise reflectă, de fapt, o lipsă de încredere în Dumnezeu. El se vedea pe sine despărțit de Creatorul și și-a dat seama că nu poate face nimic de unul singur. Se pare că el nu a înțeles adevărul că nu era chemat la biruință prin propriile puteri, ci prin puterea lui Dumnezeu. În virtutea acestui adevăr, Dumnezeu îi spune lui Moise în versetul următor: "Eu voi fi cu tine."

3:12. Dumnezeu a zis: "Eu voi fi negreșit cu tine; și iată care va fi pentru tine semnul că Eu te-am trimis: după ce vei scoate pe popor din Egipt, veți sluji lui Dumnezeu pe muntele acesta."

Iată răspunsul lui Dumnezeu la scepticismul lui Moise: "Eu voi fi negreșit cu tine." În traducerea în limba engleză, versetul începe cu particula "căci", care are rolul de a introduce un răspuns direct la o situație anterioară, care în acest caz este teama lui Moise de a încerca să elibereze singur poporul Israel din Egipt. Dumnezeu afirmă că eliberarea nu va veni prin puterea profetului, ci doar prin prezența Sa divină.

Afirmația "Eu voi fi" prefigurează secțiunea următoare a

relatării, în care Dumnezeu Se descoperă ca fiind EU SUNT CEL CE SUNT sau EU VOI FI CEL CE VOI FI (3:14).

"Semnul" pe care Dumnezeu îl dă lui Moise a fost interpretat în felurite moduri. Cu alte cuvinte, la ce se referă cuvântul "iată"? Unii spun că semnul este însuși evenimentul cu rugul aprins. Alții susțin că acesta se referă la prezența lui Dumnezeu alături de Moise. Problema în cazul ambelor interpretări este semnificația ultimei propoziții din verset, care pare să indice faptul că semnul este întoarcerea lui Moise, împreună cu poporul lui Dumnezeu, la același munte și închinarea lor înaintea Celui Atotputernic în acel loc. Astfel că semnul apare în Exodul 19, când Israel ajunge la Muntele Sinai.

Această ultimă interpretare este foarte semnificativă. Dumnezeu îi promite lui Moise un semn fizic prin care să îl asigure că împlinește voia Domnului. Dar semnul nu va apărea decât după ce Moise va pași prin credință și va merge în Egipt pentru a face ceea ce i-a poruncit Dumnezeu.

3:13. Moise a zis lui Dumnezeu: "Iată, când mă voi duce la copiii lui Israel și le voi spune: "Dumnezeul părinților voștri m-a trimis la voi"; și mă vor întreba: "Care este Numele Lui?", ce le voi răspunde?"

Moise obiectează a doua oară la această chemare. Profetul înțelege că atunci când se va întoarce în Egipt, evreii vor dori să cunoască Numele Dumnezeului care l-a trimis. (În afirmația lui Moise nu zace nici o umbră de îndoială, așa cum ar sugera unele traduceri ale Bibliei.) Moise spune: "Iată, ... mă vor întreba ..." Și în vechime, aceasta era o întrebare justificată, deoarece numele unei persoane spunea ceva despre caracterul acelei persoane sau cel puțin despre una din trăsăturile sale de caracter. Așa, de exemplu, numele lui Abel înseamnă "abur, zbor", nume care îi reflectă viața. Numele lui Isus înseamnă "cel care aduce mântuire". Același principiu se aplică zeilor din Biblie: numele diferite ale aceleiași zeități exprimă aspecte diferite ale caracterului dumnezeului respectiv.

Dumnezeul Bibliei este cunoscut prin diferite nume ebraice. De exemplu, numele Elohim provine probabil de la cuvântul ebraic folosit pentru "putere, tărie". Caracteristica sa neobișnuită este pluralitatea care reflectă conceptul de plural regal sau pluralitatea persoanelor din Dumnezeire. Un alt titlu, Adonai, înseamnă "Domn, Stăpân" și este un epitet obișnuit al lui Dumnezeu în Scriptură.

Întrebând care este Numele lui Dumnezeu, Moise arată că încă nu îl cunoștea. Aceasta nu înseamnă că Numele ce era pe cale să îi fie revelat nu fusese cunoscut înaintea evenimentului cu rugul aprins. Semnificația este fie că Numele acesta a fost oarecum pierdut din vedere de către evrei de-a lungul secolelor lor de sclavie, fie că nu a fost o descriere importantă pentru Dumnezeu înaintea acestui moment.

3:14. Dumnezeu a zis lui Moise: "EU SUNT CEL CE SUNT." Și a adăugat: "Vei răspunde copiilor lui Israel astfel: "Cel ce Se numește "EU SUNT" m-a trimis la voi."

Aici Dumnezeu Își descoperă Numele lui Moise. Acesta este YHWH, la care se face de multe ori referire în literatura modernă ca și tetragrama (în traducere literală, "cele patru litere"). Pronunția originală s-a pierdut, deoarece iudaismul ortodox, începând cu perioada celui de-al doilea templu, a refuzat să pronunțe acest nume. Era considerat prea sacru, prea sfânt. Ori de câte ori un evreu vedea scris YHWH, îl înlocuia în vorbire cu Adonai (vezi mai sus comentariul asupra versetului 13).²³ După cum s-a menționat în prezentarea ultimului verset, numele unei persoane reflectă adeseori un atribut al acelei persoane. La fel stau lucrurile și cu numele YHWH (de obicei scris ca Yahweh (noi vom folosi "Domnul"). El provine de la verbul ebraic "a fi". Numele lui Dumnezeu înseamnă: "Fiind, Eu sunt Cel ce sunt".²⁴ El înseamnă în primul rând că Dumnezeu există în Sine. Aceasta înseamnă că El Își determină propria existență care este independentă de orice altceva. El este separat de creație. În al doilea rând, numele înseamnă că Dumnezeu este imuabil sau neschimbător. El nu Se află într-un proces de

transformare în altceva. Dumnezeu este același ieri, azi și în veci. În fine, numele implică eternitatea ființei Sale. El a existat din totdeauna și va exista pentru totdeauna. Numele poate fi rezumat în cuvintele *Catehismului Scurt* (7.004): "Ce este Dumnezeu? Dumnezeu este Duh, infinit, veșnic și neschimbător în ființa Sa ..."

În Noul Testament, faptul că Isus folosește cuvintele "Eu sunt" ne ajută să înțelegem că El Se proclama Dumnezeu (vezi, de exemplu, Ioan 8:52-59; 15:1-5; Marcu 14:53-64).

3:15. Dumnezeu a mai zis lui Moise: "Așa să vorbești copiilor lui Israel: Domnul, Dumnezeul părinților voștri, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov, m-a trimis la voi." Acesta este Numele Meu pentru veșnicie, acesta este Numele Meu din neam în neam. "

Dumnezeu repetă răspunsul pe care i l-a dat lui Moise în versetul 14, dar de această dată îl detaliază mai mult. Repetiția se manifestă prin utilizarea cuvântului "mai" sau "din nou" ca particulă de întărire.

Pentru ca Moise să nu înțeleagă greșit cine este Cel care îi vorbește, Dumnezeu combină numele Domnul din versetul 14 cu revelația precedentă din versetul 6. Domnul este "Dumnezeul părinților voștri", iar Dumnezeul părinților voștri este Domnul. Domnul este Cel care i-a chemat și i-a condus pe Avraam, Isaac și Iacov. Nu este vorba de politeism aici.

Propoziția finală este o structură paralelă:

Acesta este	Numele Meu	pentru veșnicie
Acesta este	Numele Meu	din neam în neam

Cuvântul ebraic tradus prin "Numele Meu" este sinonimul substantivului "nume" din Scripturi (de ex., Proverbe 10:7). Cu toate acestea, el poartă o semnificație mai restrânsă de invocare, proclamare și laudă.

Expresia finală din verset, "din neam în neam", este o repetiție

cu rol de perifrază (adică folosirea mai multor cuvinte când un singur cuvânt ar fi suficient) pentru superlativ. Cu alte cuvinte, el înseamnă "până la ultimele generații". Ideea de eternitate se regăsește aici și este legată de numele Domnului.

3:16. Du-te, strânge pe bătrânii lui Israel și spune-le: "Mi S-a arătat Domnul, Dumnezeul părinților voștri, Dumnezeul lui Avraam, lui Isaac și lui Iacov. El a zis: "V-am văzut și am văzut ce vi se face în Egipt."

Dumnezeu îi dă acum lui Moise o poruncă directă. Aceasta este redată prin imperativul ebraic: "Du-te!" După ce va ajunge în Egipt, Moise îi va "strânge pe bătrânii lui Israel" și le va explica faptul că Dumnezeu le aude strigătul. Este prima dată când se face referire în Biblie la acest grup de oameni. Bătrânii erau cei care conduceau poporul Israel și cartea Exodul face deseori referire la ei. Se cunoaște foarte puțin despre compoziția acestui grup sau despre funcțiile membrilor săi.

Moise trebuie să le spună conducătorilor Israelului trei lucruri: în primul rând, numele zeității pe care a întâlnit-o; observați că aceasta este o combinație de două nume ale lui Dumnezeu, Domnul și Elohim (vezi comentariile din 3:15). În al doilea rând, el trebuie să spună că a fost martor la o teofanie, la o revelare a acestei divinități, în forma tufișului aprins. Și, în final, profetul are un mesaj din partea lui Dumnezeu, anume că acest Dumnezeu este foarte conștient de asuprirea lui Israel.

Cuvintele "V-am văzut și am văzut ..." pot fi traduse literal ca "Vizitându-vă, am vizitat ..." Avem aici o altă construcție ce include un joc de cuvinte în care infinitivul absolut "a vedea" este combinat cu un verb finit din aceeași rădăcină. Construcția are rolul de accentuare.

3:17. Și am zis: "Vă voi scoate din suferința Egiptului și vă voi duce în țara canaanităților, hetitiților, amoriților, fereziților, heviților și iebusiților, într-o țară unde curge lapte și miere."

Vezi explicația din comentariul asupra versetului 3:8. Mai putem adăuga faptul că termenul "suferința", folosit și în versetul 7, nu apare niciodată în Vechiul Testament cu referire la suferința sau asuprirea meritată. El se referă întotdeauna la popoare care au fost tratate greșit sau exploatare în mod intenționat.²⁵

3:18. Ei vor asculta de glasul tău; și te vei duce, tu și bătrânii lui Israel, la împăratul Egiptului și îi veți spune: "Domnul, Dumnezeul evreilor, S-a întâlnit cu noi. Dă-ne voie să mergem cale de trei zile în pustie, ca să aducem jertfe Domnului, Dumnezeului nostru."

Acesta e cel de-al doilea pas pe care trebuie să-l facă Moise în Egipt. După ce bătrânii se vor fi învoit să coopereze, Moise va trebui să îi însoțească înaintea lui Faraon. Este evident că Moise nu este scutit de întâlnirea cu Faraon, deoarece porunca lui Dumnezeu folosește un pronume personal pentru a sublinia prezența lui Moise: "te vei duce, tu și bătrânii lui Israel." Dumnezeu mai poruncește ca toți îi veți spune (persoana a doua plural) că Dumnezeu "S-a întâlnit cu noi". Se pare că această poruncă nu a fost respectată în confruntarea din Egipt, deoarece bătrânii nu apar alături de Moise la curtea lui Faraon.

Numele divinității apare în acest verset într-o formă diferită, ca "Domnul, Dumnezeul evreilor". Motivul unei astfel de formulări este că aceste cuvinte sunt adresate lui Faraon, care nu cunoaște numele Domnului, dar care înțelege că evreii au dumnezeul lor. O formulare de genul "Dumnezeul evreilor" era, în Orientul Apropiat din vremea aceea, o formulă uzuală de identificare a zeității / zeităților unui popor.

Liderii evrei trebuie să-i spună lui Faraon că Domnul "S-a întâlnit cu noi". Verbul folosit se referă de multe ori la o întâlnire care nu fusese programată. El este utilizat pentru a-i explica lui Faraon că întâlnirea fusese bruscă și pe neașteptate. Acesta era motivul pentru care evreii nu veniseră cu această solicitare mai devreme.

Cum ar trebui să înțelegem cererea aceasta? Scopul final al lui Dumnezeu este să elibereze pe Israel din Egipt, așa că încearcă El oare

un tertip aici? Este aceasta o încercare de a-l păcăli pe Faraon printr-un truc divin? Cu siguranță nu. Evreii trebuie să meargă la împăratul egiptean cu o solicitare rezonabilă și smerită. Faptul că Faraon refuză o cerere atât de simplă expune adevăratul său caracter de tiran plin de răutate. Scopul refuzului este ca evreii să vadă cu cine au de-a face cu adevărat.

3:19. Știi că împăratul Egiptului n-are să vă lase să plecați decât silit de o mână puternică.

În ebraică, acest verset începe cu pronumele personal "Eu". Însăși forma verbului indică suficient de clar pronumele personal de persoana întâi singular, "Știu". Astfel, începutul propoziției este pleonastic (adică se folosesc mai multe cuvinte decât este necesar), sunând în felul următor: "**Eu, Eu știi**". Nu este însă vorba de folosirea fără nici un scop a unor cuvinte în plus; gramaticienii motivează această structură prin nevoia de accentuare. Deoarece Dumnezeu este Dumnezeu și El este omniscient, nu este nici o îndoială că răspunsul lui Faraon va fi unul negativ.

Ultima propoziție se traduce uneori prin "decât printr-o mână puternică" sau "decât silit de o mână puternică", ca și cum Dumnezeu ar vorbi despre propria putere necesară în acea situație (vezi versetul următor). Textul spune însă "**și nu printr-o mână puternică**", referindu-se, probabil, la puterea lui Faraon. Scrierile egiptene vechi caracterizează de multe ori puterea lui Faraon ca fiind o mână puternică, iar pe el, posesorul unei mâini puternice și cel care își nimicește dușmanii cu mâna lui.²⁶ Relatarea Exodului atribuie Dumnezeului evreilor aceleași calități, umilindu-l pe Faraon și Egiptul o dată cu el (de ex., 3:20; 6:1; 7:4; 15:16).

Deoarece Faraon este mândru, arogant și încrezător în propria suveranitate, el nu le va da drumul evreilor. Și Dumnezeu nu îl va lăsa să o facă până când împăratul egiptean nu va fi înjosit și umilit. Dumnezeu este Suveranul.

3:20. Eu Îmi voi întinde mâna și voi lovi Egiptul cu tot felul de minuni pe care le voi face în mijlocul lui. După aceea, are să vă lase să plecați.

În acest verset apare un joc de cuvinte. "**Eu Îmi voi întinde mâna**" se traduce literal prin "Eu Îmi voi trimite mâna", folosind același verb din afirmația următoare: "**are să vă lase să plecați.**" Ideea este că Dumnezeu Își va întinde mâna pentru ca și Faraon să o întindă pe a lui. Prima din cele două acțiuni este cauza celei de-a doua.

Cuvântul "**minuni**" provine de la un participiu Niphal folosit împreună cu sufixul pronumelui de persoana întâi singular care înseamnă "ale mele". Această formă particulară a cuvântului este întrebuințată aproape în exclusivitate cu referire la actele de eliberare ale lui Dumnezeu. Așa, de exemplu, despăcirea Mării Roșii (Psalmul 78:12-13), călăuzirea poporului Israel prin pustiu (Psalmul 78:14-16) și despărțirea apelor Iordanului (Iosua 3:5) sunt toate considerate minuni ale Celui Atotputernic.

3:21. Voi face chiar ca poporul acesta să capete trecere înaintea egiptenilor; și, când veți pleca, nu veți pleca având mâinile goale.

Deși Dumnezeu va lovi Egiptul cu mari minuni (adică urgii), El nu va permite ca poporul Său să fie ținta urii egiptenilor. Ba chiar El îi va determina pe egipteni să se comporte frumos cu evreii. Cuvântul ebraic utilizat aici e o descriere generală a gesturilor de bunătate și generozitate făcute de o persoană unei alte persoane. Aceste fapte de binefacere sunt aproape întotdeauna gratuite și indică existența unei relații de durată.

Unul din semnele generozității egiptenilor față de ei va fi că evreii nu vor pleca săraci din Egipt. În legământul inițial încheiat cu Avraam, Dumnezeu promisese că evreii vor pleca din Egipt cu multe averi: "Dar pe neamul căruia îi va fi roabă, îl voi judeca Eu: și pe urmă va ieși de acolo cu mari bogății" (Geneza 15:14). Această profecie și-a găsit împlinirea în evenimentul exodului (vezi Exodul 11:3; 12:35-36).²⁷ Acest act de caritate față de sclavi servește drept model pentru legile

privitoare la sclavie care vor fi date mai târziu poporului Israel. Deuteronom 15:13 spune: "Și când îi vei da drumul ca să se ducă slobod de la tine, să nu-i dai drumul cu mâna goală". Expresia "cu mâna goală" din acest verset este aceeași cu cea folosită aici în Exodul 3:21. În plus, autorul cărții Deuteronom oferă și contextul pentru legea generozității față de sclavi: "Să-ți aduci aminte că și tu ai fost rob în țara Egiptului" (Deuteronom 15:15).

În fine, trebuie să observăm că atunci când o persoană face favoruri unei alte persoane în Vechiul Testament, motivul este că Dumnezeu este sursa acestui gest (vezi Geneza 39:21). Harul nu coboară asupra evreilor din inimile calde și iubitoare ale egiptenilor; el vine deoarece așa dorește Dumnezeu să se întâmple.

3:22. Fiecare femeie va cere de la vecina ei și de la cea care locuiește în casa ei vase de argint, vase de aur și haine pe care le veți pune pe fiii ei și pe fiicele voastre. Și veți jefui astfel pe egipteni.

Evreii le-au fost robi egiptenilor timp de cel puțin patru secole, trăind în sărăcie lucie. Dumnezeu anunță acum că poporul va fi răsplătit pentru munca sa. La o simplă cerere, egiptenii le vor da aur, argint și haine. În această situație de pace, israeliții îi "jefuiesc" pe egipteni. Rădăcina acestui verb înseamnă literal "a dezbrăca" și este folosită în sensul fizic în 2 Cronici 20:25. Astfel, într-un anumit sens, poporul lui Dumnezeu îi va dezbrăca efectiv pe egipteni de hainele lor! Această profeție rostită de Dumnezeu se va împlini în Exodul 11:2-3 și 12:35-36.

Averile luate vor fi folosite mai târziu, pe parcursul exodului, atât în scopuri bune, cât și în scopuri rele. O parte din ele va fi folosită ca materie primă la construirea cortului: "Iată ce veți primi de la ei ca dar: aur, argint și aramă; materii vopsite în albastru, purpuriu, stacojiu, pânză de însubțire și păr de capră ... să-Mi facă un locaș sfânt" (Exodul 25:3-8). Dar o altă parte din averi a fost folosită la construirea vițelului de aur (Exodul 32:2-3).

Aplicație

Pe la mijlocul secolului optsprezece în America, un tânăr, student la Universitatea Yale, dorea cu ardoare să se pregătească pentru lucrarea pastorală. Era un student excelent și, după câțiva ani de studiu intens, a ajuns aproape de a-și vedea visul împlinit. Dar, într-o zi, a intervenit un incident nefericit. Studentul vorbea cu câțiva prieteni și a făcut o remarcă nesăbuită referitor la unul dintre profesori: "Omul acela e la fel de spiritual ca scaunul pe care stau acum!" Studentul a fost exmatriculat de la Yale, fără posibilitatea de a mai fi acceptat vreodată. Fără îndoială că remarcă sa a fost un păcat, iar studentul s-a pocăit mai târziu și și-a cerut iertare de la profesor. Astfel a început probabil perioada cea mai deprimantă și mai descurajantă din viața lui David Brainerd.

Scripturile ne cheamă însă să înțelegem că Dumnezeu folosește chiar și faptele noastre cele mai regretabile pentru a-Și aduce la îndeplinire planurile. Spre exemplu, în povestea lui Iosif, atunci când acesta își pune frații față în față cu mârșăvia pe care o comiseseră, el spune: "Voi, negreșit, v-ați gândit să-mi faceți rău: dar Dumnezeu a schimbat răul în bine, ca să îplinească ceea ce se vede azi și anume, să scape viața unui popor în mare număr" (Geneza 50:20).

În același fel, Dumnezeu Și-a împlinit planul în viața lui David Brainerd. După exmatricularea de la Yale, Brainerd și-a pus sub semnul întrebării chemarea. Dar Dumnezeu a deschis o ușă pentru el și l-a trimis pe câmpul de misiune din India. Nu era tocmai ceea ce alesese Brainerd, dar Dumnezeu i-a dat o dorință pentru lucrarea aceea. Și El i-a binecuvântat lucrarea cu mari treziri spirituale printre indieni.

Viața lui Moise este o bună ilustrație a acestui principiu biblic: Dumnezeu folosește chiar și greșelile unui om pentru a-Și împlini scopurile cu creația Sa. Astfel, deși păcatul lui Moise l-a determinat să fugă din Egipt, Dumnezeu a folosit acest păcat în planurile Sale de răscumpărare a poporului.